

Slovenské románové noviny,

to je to, čo nám dosiaľ veľmi chýbalo. Dosiaľ milovníci zaujímavých románov, uverejňovaných na pokračovanie v ilustrovaných týždenníkoch, prinútení boli kupovať si cudzie, duchom i rečou neslovenské časopisy. „Nový svet“ odhodlal sa zaplniť túto medzeru v našom novinárstve, preto uverejňuje vo svojej románovej prílohe pútavé romány na pokračovanie.

„Nový svet“ v každom čísle uverejňuje dohromady 24 strán románu knižnej úpravy. Pokračovania románu možno dať napokon zviazať v knihy, ktoré znamenajú ozajstné obohatenie knižnice.

„Nový svet“ takto vykonáva cennú službu čitateľstvu i rozvoju slovenskej literatúry, pôvodnej i prekladanej. Romány „Nového sveta“ rozšíria sa po Slovensku a všade, kde Slováci žijú, v desaťtisícoch exemplárov, a to len vďaka nízkej, každému prístupnej cene časopisu. Cena 24stranového čísla najrozmanitějšího a najbohatšieho rozsahu aj s románovou prílohou je len Ks 1.20 a predplatné na štvrt roka je len Ks 15 .

Čitatelia „Nového sveta“ za nepatrný groš dostanú každý týždeň pečlivo zostavený obrázkový časopis a s ním

do roka 1248 strán najzaujímavejších pôvodných i preložených románov

Sme presvedčení, že nebude ani jedného Slováka, milovníka pútavých, dobrých a hodnotných románov, ktorý by sa nepríhlásil do čitateľskej rodiny „Nového sveta“, čo stále rastie, lebo stále viac a viac čitateľov sa z vlastnej skúsenosti presvedča, že je naozaj výhodné byť riadnym odberateľom „Nového sveta“.

Knížnica „Nového sveta“

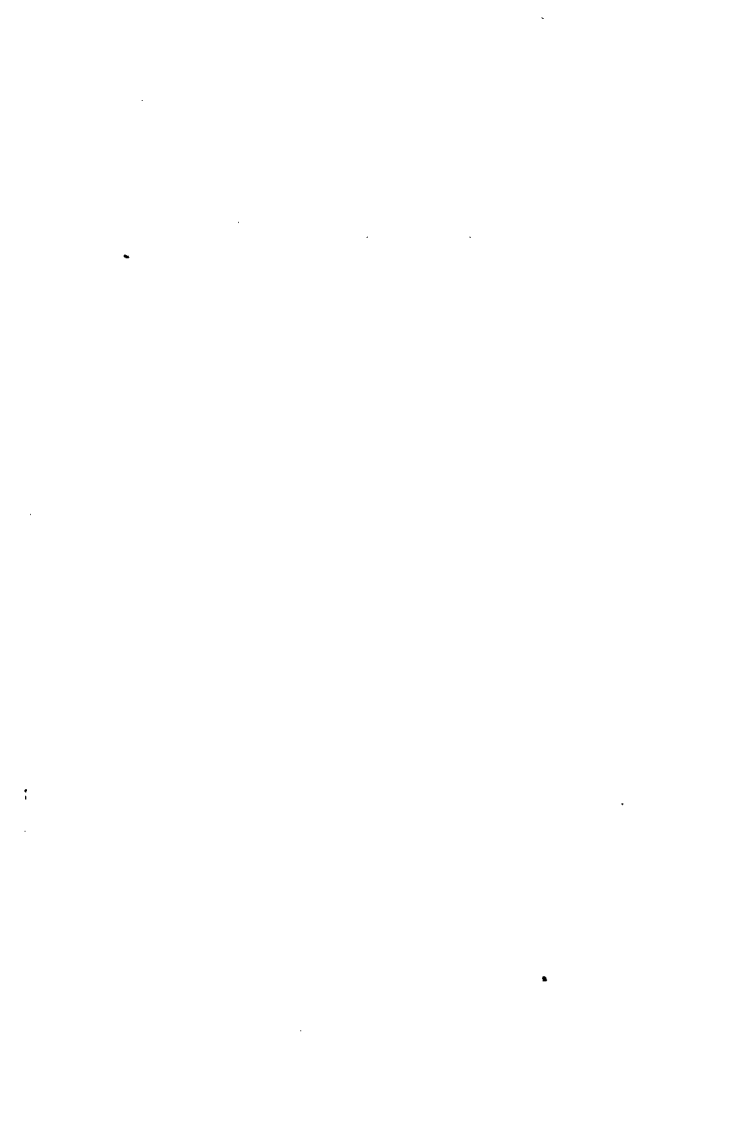
Andrej Kalník:

Poklad Inkov

R o m á n

Bratislava

1 9 3 9

Ú v o d

Prípud, ktorý zaviedli do análov tajnej polície mesta Madridu pod záhlavím „Uzlovité remienky“, a záhada s ním spojená — do ktorej moje stretnutie sa s grófkou de Tuittiers bolo úvodom — bol jednou z najpozoruhodnejších na ten čas ešte nerozlúštených tajností.

Faktá, čo uvediem, sú pravdivé. Všetko, čo tu podávam, videl som na vlastné oči, počul som od očitých svedkov, čítal som v hodnoverných zpravach korešpondentov kontinentálnych časopisov, alebo dozvedel som sa zo záznamov tajnej polície, ku ktorým som mal prístup. Pravda, ani ja by som nebol tomuto všetkému veril, keby som nebol čítal denník grófsky, písaný jej vlastnou rukou.

Toto dobrodružstvo mohol by som právom nazvať mojím vlastným, keby poručík Algen nebol ako obyčajne býval tým pravým rozlúštiteľom záhady, ktorú rozuzliť márne sa namáhaly tie najlepšie umy stíhateľov zločinu západnej Európy.

Bol som pozorovateľom každej podrobnosti, ako ich môj priateľ, poručík Algen, odhaľoval svojim svrchovane vytríbeným umom.

Poručík Algen bol zrodenným analytikom okolností. Vedel odôvodňovať neomylné pohnútky z následkov a vedel vypátrať z nich pravého páchatela zločinu. Len veľmi málo prípadov by bolo možno uviesť, že by niektorý z významnejších stíhateľov

rušiteľov zákona našich čias mohol porovnať sa dôvtipu, ktorým bol poručík Algen obdarený.

Ak možno veriť v teóriu dedičnosti a prenášanie dobrých alebo zlých vlastností s predchodcov na potomkov a ak nemožno upierať, že niektorí zločinci rodia sa s tak citlivými prstami, že vedia vycítiť polohu zápor peňažnej skrine cez hrubé ocelové steny, treba tiež pripustiť moje tvrdenie, že poručík Algen zdedil od svojich predkov zvláštny, neobyčajný smysel, ktorý v ostatných ľuďoch vymizol a ktorým vedel vypátrať tie prsty, čo otvorily peňažnú skriňu v neúradných hodinách alebo spáchaly zločin, ktorý zdal sa byť neodhaliateľným.

Cteného čitateľa nechcem ďalej nudiť bezúčelnou rozpravou o okolnostiach, ktoré sa skončily pred naším odchodom do Európy, hoci je potrebná na jasné pochopenie môjho zástoja. V celej záležitosti zastával som len úlohu nečinného pozorovateľa. — Porúčika Algena sprevádzal som po celý ten čas ako spoločník v cestovaní.

Keď mi bol oznámil svoje pranie, aby som sa pridružil k nemu v cestovaní do Paríža, zdráhal som sa prijať jeho veľkodušné ponúknutie.

„Nemysli si, že moja ponuka je len ľahkomyselným gestom,“ povedal. „Pôjdem do Španielska, budem ťa potrebovať. Tvoja znalosť reči Kastilcov bude podrobená skúške. Nerád by som sa sveril inému; ide o ľudský život, azda — nevinne.“

„Ach, tak?“ podotkol som, všetečný zvedieť ešte viac o veci.

„Bližšieho neviem ešte nič; ďalšie úpravy podľa nám grófka de Tuittiers v Paríži.“

I.

„Tak, páni, dnes večer ste mojimi hosťmi. Nemôžem dopustiť, aby ste odišli,“ nájstojila grófka de Tuittiers, keď sme chceli odísť po oznámení nášho príchodu. „Viem, že ste unavení dlhým cestovaním, a preto musíte tu ostať.“

Grófka de Tuittiers bývala asi na pätnásť kilometrov od Paríža v nádhernej vile osamote s dvoma slúžkami, kuchárkou a domovníkom. Bola vdovou po francúzskom dôstojníkovi delostrelectva, padnuvšom pri nemeckom nápre na Verdun.

Predstavovala zriedkavý typ žien, čo vedia si zachovať sviežosť smyslov i postavy dlhý čas a vedia mladosť veku a pružnosť tela pretiahnuť o desiatky rokov poza normálnu hranicu, ktorou sa obyčajne meria ľudský vek. — Prežívala úsek života, v ktorom je vek takým záhadným a v ktorom roky vzdorujú odhadu. Pri prvom stretnutí urobila na mňa dojem ženy ešte veľmi mladej — odhadoval som jej vek na päťadvadsať rokov. Pravda, pozdejšie dozvedel som sa, že grófka bola už prekročila bod, ktorým končia sa mladistvé letá a nastáva dospelosť a úplné vyvinutie — telesné i duševné.

Na prvý pohľad dalo sa súdiť, že bola zvyklá pohybovať sa medzi príslušníkmi vysokej spoločnosti veľmesta.

Spôsob reči, prízvuk, posunky svedčily, že bola vychovaná v Paríži, alebo že strávila tam dlhší čas, hoci hneď pri prvom pohľade som súdil, že

pochodila s tamtej strany pyrenejských hôr: predstavovala pravý typ brunetky z Ibérie.

Postava hrdá — skoro by som povedal — kráľovská, ktorá vzbudzuje obdiv u seberovných a spontánnu úctu i poslušnosť u podriadených. Kypela zdravím; jej postava bola plnšia, zaokrúhlenejšia, než bolo módou žien veľkomestskej spoločnosti, vyhladovaných prepiatou diétou.

V jej pohľade žiaril čarovný lesk, čo badať len v očiach zdravých, šťastných ľudí. Lesk, v ktorom sa zrkadlí súlad duše, umu i tela: milý, úrečivý. Lesk, ktorý — keď utkvie na človeku — núti zabudnúť na všetko a pobáda snívať o šťastí, blahu... Vzrušil ma jej neobyčajný zjav.

Z mŕkveho obdivovania vyrušil ma jej hlas. Zdalo sa mi, že i predtým niečo hovorila, ale — priznám sa — niekedy upadám do myšlienok a zabúdam na všetko, čo ma obklopuje.

„Keby som nevedela,“ počul som ju hovoriť, „že ste unavení po tak dlhej ceste, páni, ponúkla by som vám vychádzku do Paríža automobilom. Dávajú „Manon“ dnes večer — ale, prepáčte, zabúdam. Vy nemáte rád operu. Hudbu, drámu, pálenku — či ako to vravievate — chcete zažiť sami osebe,“ povedala smejúc sa, keď sme sedeli v jej nádherne zariadenej knižnici po večeri.

„Milostivá, dovoľte, aby som vám pripomenul, že sme prišli sem za povinnosťami.“

„O povinnostiach až zajtra, mon cher Algen,“ grófka rozmarne pretrhla môjho priateľa.

„Dnes ste mojimi hosťmi. Hoci nechcem rozkazovať, trvám na tom, aby ste nehovorili o povin-

nostiach; na to bude zajtra dost času. Môj dom s jeho príslušníkmi dnes patrí vám; uposlúchneme vaše rozkazy všetci, ak sa o to aspoň trochu pokúsíte. Ja, úfam, že sa nebudem nudiť v takej znamenitej spoločnosti." skončila so zrejmým výrazom spokojnosti a tvár smraštila šelmovsky.

Rozhovor a chovanie sa oboch má čím ďalej, tým viac privádzaly do rozpakov: vymeňovali si náhľady ako nejakí dobre známi starí priatelia.

Začal som upodozrievať, že to nebol len príkaz povolania, čo nás zaviedol ku grófke: ich rozhovor sa mi videl podivným. Ten rozhovor nebol obyčajnou rozpravou medzi zamestnávateľkou a zamestnancom a jej chovanie sa nebolo odmeraným postojom členov šľachtických rodín voči príslušníkom iných tried. Keď rozhovor medzi nimi stratil onú vypočítanú zdržanlivosť nezaujúcich sa ľudí a začal nadobúdať posmeľujúcej intímnosti, priznám sa, blahoželal som v duchu obom pre ich rýchle sblížovanie sa... V nasledujúcej chvíli však ich pomer stal sa mi pochopiteľnejším.

„Koľko rokov je od toho času, čo sme sa po prvý raz stretli?“ pýtala sa grófka a pri tom zvažovala.

„Prešlo desať v apríli,“ povedal Algen pokojne.

„Is-sur-Tille zo všetkých miest a dedín na svete!“ Zasmiala sa. „Pamätáte sa, monsieur Algen,“ pokračovala, „bolo to na železničnej stanici. Presadali ste na vlak, ktorý vás mal zaviesť do Saint Dizier, kde americké vojsko pripravovalo sa na prvú vážnu ofenzívu. Viezli ste sa potom na tom samom vlaku, v tom samom oddelení: vy, môj muž a ja. Povre Pierre!“ povedala s úprimným povzdychom. „Viac som ho nevidela.“

Na druhý deň grófka nám dala úpravy a z nich po prvý raz som vyrozumel príčinu nášho príchodu do Francie. Vyrozumel som, prečo nešetrila výdavkov zadovážiť najschopnejšieho človeka v obore stíhania páchatelov zločinu. Jej otca, seňora Josého Adriu Ayera, zastihla desná tragédia: zavraždil ho neznámy páchatel a tajomstvo jeho smrti ani po niekoľkomesačnom usilovnom pátraní po zlosynovi kontinentálna tajná polícia ešte nerozlúštila. Jej brata, Miguela, posledného potomka mužského rodu niekedy slávnej šľachtickej rodiny sevilských hidalgov, upodozrievali z vraždy vlastného otca.

„Nešetríte ani výdavkov, ani času, pán Algen! Páchatel zločinu musí odpykať za priestupok a záhada musí byť rozlúštená za každú cenu!“ hovorila grófka de Tuittiers Algenovi pri odobierke na letišti Le Burget, blízko Paríža, odkiaľ sme mali odcestovať lietadlom do Madridu, hlavného mesta Španielska.

* ● *

II.

Don Adria — ako bol seňor José Adria Ayeres populárne známy — bol kurátorom „Museo Nacional de las Antiquidades sud Americanas“, kde boly od istého času umiestené starožitnosti, prinesené z Južnej a Strednej Ameriky do Španielska prvotnými podmaniteľmi oných krajov. — Potomci konkvistádorov opatrovali šetrne pamiatky po výbojných predkoch, ktoré sa zachovaly a dostaly napokon do opatery muzea.

Don Adria bol chýrny učenec; jeho meno nieslo sa po celom svete a vo vedeckých kruhoch bol známy čo znamenitý, na slovo vzatý, zodpovedný archeolog a badateľ starožitností.

Dejiny, politické sriadenie, spoločenské podmienky, za ktorých mnohé predošlé, zaniklé národy musely jestvovať, boly u neho všednými predmetmi: hovoril o nich povedome, ako my hovoríme o vojenských dlhoch Európy alebo o Lige národov. Starodávna Asyria, Babylon, Chaldea, Egypt, Persia, Hellas, Rím a všetko, čo s nimi súviselo, bolo mu hračkou ako šlabikár u chápvého školáka.

Za jeho vedeckú prácu „El Secreto del Pasado del Hombre” — „Tajnosť minulosti človeka” — odmenili ho Nobelovou cenou, päťatridsať tisíc dolármi. Slovom: Don Adria bol považovaný v celom svete za najväčšieho mudrea svojho času. Istý americký učenec, chirurg, ponúkol Donovi Adriovi niekoľko tisíc dolárov za jeho mozog, na ktorom chcel robiť po jeho smrti vedecké výskumy.

„Som presvedčený, vysoko ctený pane,” písal medzi iným americký učenec v liste, adresovanom na Dona Adriu, „že niet ceny, za ktorú by sa dal kúpiť mozog ako váš, ale v mene nových pokrokov vedy a v mene univerzity Twingham osmeľujem sa ponížiť a úctive ponúknuť vám desať tisíc dolárov za povolenie preskúmať váš mozog.”

Starý vznešený pán sa rozhneval a ponúknutie Američanovo pokladal za hrubú urážku, za pošetilý nápad šialenca a ostrými slovami ho odvrhol. — Prostoreký Američan zabudol doložiť v liste: „po vašej smrti”.

El viejo — starý — bol dobre operený. Okrem spomenutej Nobelovej ceny mal pravidelný značný dôchodok z iných svojich vedeckých prác, ktoré mali nielen „vnútornú“ hodnotu, ale mali aj „zo-vnútornú“ cenu: dali sa výnosne speňažovať.

Panstvo rodiny Ayeres v Katalánii a rozsiahly majetok v Španielskej Haliči, ktorý priniesla Donovi Adriovi jeho nevesta do vena, poskytovaly mu príjem, akým sa mohli pochváliť len málokteré kniežacie rodiny. Don Adria majetkove bol neodvislý človek. Vedeckej práci sa bol oddal nie z túžby po zisku, ale preto, že ho neodolateľne lákalo štúdi-um neobyčajných zjavov a akási vnútorná sila pobádala ho k výskumom vedeckých záhad; bola to tá samá sila, čo núti každého opravdivého umelca a učenca tvoriť slávne, nehynúce diela.

Don Adria po smrti svojej manželky oddal sa úplne „pobočnému zamestnaniu,“ ako zpočiatku nazýval svoje periodické záchvaty venovať sa vede. V ostatných rokoch skoro ani nespával doma. Presedel celé noci v svojej pracovni, zahrúžený v práci. Zaznačoval na papier svoje bohaté vedomosti, nadobudnuté neúnavnou, pilnou prácou svojho pomerne dlhého života.

Tak sa veci mali, keď Don Miguel, jeho syn, zaumienil si popýtať otca o nepatrnú hmotnú „podporu“, aby on, jediný potomok vynikajúcej rodiny, mohol dôstojne, slávnemu rodu primerane vystúpiť pred svetom na aréne.

III.

Príroda sa často zahráva s ľudským plemenom alebo posmeškuješ sa z ľudských snáh zdokonaľovať dobré vlastnosti predkov a prenášať ich na potomstvo. Ináč sa nedá vysvetliť rozmarnosť prírody, keď sa Donovi Adriovi narodil syn a vyrástol z neho zvrhlý výhonok drzého, náruživého hrubiana, nešťiatiaceho sa zboja ani vraždy, ak obeť stála v ceste a prekážala mu zmocniť sa koristi.

Don Miguel, alebo Miguel la Fiera, ako zvrhlého syna oblúbeného Dona Adriu prezývali, bol pravým opakom otca a viedol nemierny život v spoločnosti zbožňovateľov byčích zápasov.

Miguel la Fiera už od rokov nebýval s otcom. Starý seňor ho vyhnal z domu, keď každý jeho protest prinútiť syna, aby zanechal ponižujúce povolanie, zlyhal. Don Adria, človek vznešenej, krotkej povahy, vzor pravého vedomca, vzdelaný, výhonok šľachtickej rodiny pyšných hidalgov, nemohol zniesť nízky záujem, ktorý jeho syn prejavoval vo veciach nevhodných, ponižujúcich — ako starý hovorieval — pre potomkov tak slávnej rodiny. Chcel, aby syn upustil od úmyslu stať sa espadom*), a ponúkol mu cestu po oboch Amerikách, úfajúc, že v dlhšom styku s menej horkokrvnými národmi zmierni sa jeho náruživosť.

Miguel, na veľké pohoršenie Dona Adriu, zavrhol jeho plán.

Nebezpečenstvo smrti, hroziace so strany rozzúrenej šelmy, zodpovedalo divej povahe Miguela

*) Byčím zápasníkom.

a uspokojovalo ho. Dravá, od predkov zdedená vášeň zabíjať a ničiť životy, ktorá kolovala s krvou v žilách oného hrozného plemena za pokolenia utajene, u Miguela odrazu zjavila sa a predierala na povrch pri každej príležitosti.

Časy hromadných dobrodružstiev a beztrestných zabíjačiek v neznámych končinách zeme pominuly a Miguel la Fiera ukojoval túhu po dobrodružstve zápolením s vypočítavou rýchlosťou so strany zbesilého zvera. Bolo to v jeho krvi; tkvelo to v jeho mozgu; on za to nemohol. Na opanovanie onej podivnej vášne, ktorá hnala jeho predkov cez široké moria medzi divochov, bolo treba oveľa silnejšej vôle, oveľa viac duševnej vyspelosti, než Miguel la Fiera, na nešťastie, mal.

Kontrastné povahy otca a syna nemohly sa znášať. Starý seňor pretrhol so synom i tie ostatné pásky pokrvstva, ktoré ho s ním viazaly, a syn hovel svojej vášni. Zahrával sa so životom iných tvorov a svojím vlastným od toho času nenútene.

Po niekoľkoročnom pripravovaní sa a po niekoľkých zdarilých výstupoch vo viac-menej významných mestách Španielska Miguel la Fiera mal vystúpiť napokon v aréne hlavného mesta a mal dokázať svoju zručnosť pred mnohotisícovým zástupom, ktorý ho mal zvelebovať ako poloboha.

Približoval sa deň rozčuľujúcich byčích zápasov, prelievania krvi rozdráždených býkov v aréne a s ním aj chvíľa, v ktorú sa začnú sypať peniaze a sláva... Miguel sa cítil šťastným.

La Plaza de Toros v Madride je konečným cieľom, vrcholným bodom kariéry každého zápas-

níka býkov. Mnohé životy nádejných espadov, mnohé ohyzdné jazvy turieho roha, mnoho dobrého hovädzieho mäsa, ktoré nebolo pestované na pečienku, označujú cestu zápasníctva od prvého skoleného býka v provinciách po prvé vystúpenie na madridskej aréne.

Vytrvalosť, zatatá odhodlanosť, opovrhovanie vlastným životom, zapieranie sa, hlad, túlanie sa po všetkých končinách krajiny a neurčitosť prístrešia nad hlavou nasledovateľov národného športu Španielska len zriedkakedy bývajú odmenované koncčným revom „Viva el espada!“ rozvášneného davu divákov madridskej byčej arény. Rev ten znamená pre zápasníka asi toľko, čo znamenal pre prokonzula mocného Ríma pokrik „Ave Caesar!“ pri návrate víťazných legií z podmanených barbarských krajov.

A to znamenalo niečo.

Miguel la Fiera mal sa objaviť na piesočnatom tazišti madridského „Plaza de Toros“ a čírym obratom ruky odrazu mal sa stať miláčkom celého Španielska a neodvislým človekom s dôchodkami, o ktorých sa obyčajnému smrteľníkovi ani nesnívalo.

Vystál už veľa pre svoju ambíciu stať sa chýrnym zápasníkom. Len príležitosť žiadal od osudu a tá príležitosť sa mala dostaviť o niekoľko týždňov. Bol si istý, že presvedčí všetkých, i otca, že v Hispanii od samých začiatkov byčích zápasov takého espada nebolo ako on. Cítil to celou bytosťou; každý pohyb jeho tela za jeho povedomého života, každá myšlienka jeho mozgu

smerovali k tomu. A otec tiež musí zmeniť svoje náhľady.

Pravda, Miguel nemal prostriedky, ktoré by mu dovoľovali vystúpiť na aréne okázale, dôstojne, ako sa na tak slubného víťaza svedčalo. Pochytila ho myšlienka:

„Čo, keby som tak zašiel k starému a požiadal ho o dočasnú pomoc?“

Po mnohých rokoch betárskeho života Miguel odhodlal sa navštíviť otca. Uvážil dôkladne všetky okolnosti a po dlhšom premýšľaní dosť trefne nahliadol, že okrem skutočnosti, že Don Adria bol jeho otcom, on, Miguel, nemal s ním nič spoločného. A príčina odcudzenia sa od neho nie celkom bola by sa mohla dať pripísať na vrub starého. Ani po dlhom rozjímaní o svojom pomere k otcovi nemohol naďabíť ani na tú najmenšiu obľahčujúcu okolnosť, na ktorej by si bol mohol zakladať, že by účinkovala na otca smierlivo. No vzdor neprajnému svetlu, ktoré vrhalo obvinenie na neho a poukazovalo, že on bol pôvodcom priepasti medzi sebou a starým učencom, Miguel sa odhodlal prekvapiť otca.

„Vyhrám, či prehrám,“ myslel a šiel.

Návšteva syna bola naozaj prekvapením pre seňora Ayera, ako to dosvedčovali pozdejšie poznámky Miguela v krčme pred jeho spoločníkmi. Miguel v opilom stave sa rozhorčene vyhráždal:

„Se los mataré ambos: al toro y al viejo!“*)

*) Zabijem oboch: býka i starého!

IV.

Búznica Budhúra Thradishwariho Singha, nachodiac sa v ulici „La Calle de los Creyentes”, vo vyhradenej časti Madridu, bola čím diaľ, tým väčšmi navštevovaná príslušníkmi obojeho pohlavia vyššej spoločnosti hlavného mesta Španielska.

Po hroznej, práve skončivšej sa vojne, ktorá zničila ideály ľudstva a nakazila jeho ducha, mnohí ľudia začali sa utiekať a hľadali oblahčenie na duši v rôznych mystických učeniach záhadného východu. Po Amerike, Európe a iných častiach sveta zapúšťalo korene, ujímalo a rozširovalo sa učenie o rôznych nepochopiteľných a nevysvetliteľných náukách hindoizmu, budhizmu a rovnako nejasných pre západnícky um zásadách Yog.

„Vznešené” učenie ďalekého východu, zname pod menom „Buhnijána Yoga”, ktoré učilo zapierať telesné potreby a žiadosti, ktoré vyžadovalo od stúpenčov sústreďovať myseľ na potreby ducha a zotrvať v hlbokom rozjímaní nad záhadami nadzemského života a ktoré zaviedol a rozširoval v Európe Budhúr Thradishwari Singh z hlavného mesta Španielska, začalo nadobúdať významu.

Bolo módou vznešenej spoločnosti a viac-menej neviazaných artistov veľkých miest Európy pripáňať k jednému alebo druhému kultu pohanských náuk o božstve, existencii duše alebo o spáse pravoverných toho alebo onoho náboženstva. Hinduizmus budhizmus, učenie Mohameda, zvrhlý huduizmus afrických černochoch striedaly sa s učením zásad,

ktoré rozšírily sa s kopca golgotského po všetkých končinách zeme.

Tá ohyzda z Apokalipsy, hoci prestala ničť ľudské životy zjavne, ešte vždy šarapatila medzi národmi potajomne a ničila ich ducha. Jedni podliehali jej vplyvu a hľadali to najzvrhlejšie, čo život poskytuje; iní, zmorení chaosom, hľadali východisko, návrat k ideálom, ku ktorým ľudstvo nepretržite viedli jeho veľdušní synovia od čias ďaleko zasahujúcich za dobu kamenných dosiek, na ktoré bolo ľudstvo pozabudlo.

Z týchto posledných bol aj Don Adria. Señor José Don Adria Ayeres, vznešený hidalgo z Kastilie, stal sa stúpencom Budhúra Thradishwarishi Singha z Rajputány.

Medzi Donom Adriom a Thradishwarim nastalo tuhé priateľstvo: sblíženie sa, zdanlivo, dvoch veľkých umov, presiaknutých dvoma rozdielnymi, protipostavenými učeniami.

Don Adria bol učencom vyškoleným na spôsob západnícky vo vedách konkrétnych, makavých, v neklamných pojmoch o hmote, vymeraných na tisícinu milimetra, odvážených na nedozrejmý zlomok grama, kdežto Thradishwari bol zvestovateľom vzletnej, tajomnej filozofie ešte záhadnejšieho východu, ktorá učila zavrhovat a opovrhovat hmotou, zabúdat na tento svet, myslieť len v pojmoch neopodstatnených a rozjímať o konci koncov všetkých ľudských „raison d'être“, o tom blaženom, nepričetnom stave, ktorý predstavuje úplné zaniknutie trápenia ľudského, zabudnutie, dokonalé vákuum, o karme.

Don Adria v svojom nezištnom, nesebeckom nazeraní skutočného učenca na život pokladal priateľstvo Thradishwariho za úprimné. S chtivým nadšením počúval výklady Inda o ideálnych, hmlistých, mystických predstavách, ktoré sa nedaly uspokojivo vyjadriť ani rečou západných národov. Don Adria sa preto pilne učil sanskritu.

Budhúr Thradishwari naproti tomu s netajeným záujmom sledoval prednášky Dona Adriu o starožitnostiach a dávnych národoch, v čom Dona Andriu pokladali za vynikajúceho znalca. Don Adria nielen že sa sám zúčastňoval na veľkých vedeckých výpravách do Afriky, Mezopotamie, Mexika, ale pozorne sledoval aj zprávy výprav, ktoré občas vysielali vedecké ústavy alebo zámožní ľudia prekutať tajnosti dávnych vekov na srúcaninách starodávnych miest. Jeho pozornosti neušlo nič, čo vykopal rýľ badateľa zpod srúcanín nepatrných dediniek, ako Štamae, alebo báječného mesta, ako Persepodis. Don Adria vedel čítať rovnako plynne záznamy dláta, vydlabané v skale hrobky Faraona, v obelisku perských panovníkov alebo v stenách chrámu Quetzalcoatla.

Thradishwari však prejavoval najväčší záujem o jeho vedomosti o starodávnych Inkoch v Peru. So zvláštnou záľubou učil sa významu uzlovitých remienkov, ktorými Inkovia označovali dôležité priebehy svojich dejín. Ind starému kurátorovi muzea pripravoval veľkú radosť, keď sa hravo učil reči uzlov a vedel s ním vymieňať názory aj o najdôležitejších veciach. Thradishwari bol znamenitým učňom a dobrosrdečný starec ani nezatušil, prečo.

Istého dňa však Don Adria sa to dozvedel. Thradishwari prišiel k nemu do muzea a zručne nadpriadol reč o zvláštnostiach zašlých vekov. V svojej reči nadhodil, aby mu Don Adria dovolil prezrieť sbierku uzlovitých povrázok a remienkov z Južnej Ameriky, ktoré boli v opatere muzea. Don Adria bol hrdý na sbierku; bola to najväčšia a najúplnejšia sbierka svojho druhu na svete. Povrazy a remienky pochodily z časov podmaňovania Ameriky Španielmi a predstavovali objemnú knižnicu záznamov o vpáde konkvistádorov do Peru. Niektoré prípady drancovania krajov bielymi voľtrelcami boli podrobne zaznamenané.

Don Adria ochotne vyhovel žiadosti Inda a sám ponúkol pridružiť sa k nemu. To však Thradishwarimu nebolo po vôli, hoci svoju nevôľu neprejavil.

Po krátkom prezeraní sbierky Dona Adriu zbadal dôležitý záznam, o ktorom prv nemal ani tušenia. Boly to dva spolu sviazané zauzlené remienky s pobočnými motúzkami rôznych farieb, označujúcich miesto v Peru, kde Inkovia zakopali ťažkú, tisíc ohnív majúcu zlatú refaz, z ktorej každé ohnivo bolo tak ťažké, že ho museli štyria chlapi niesť! Refaz teda nebola vymysleninou; čítal to sám v neklamných štyristoročných uzloch, zaviazaných bezpochybne rukou samého panovníka alebo vysokého kňaza! Uzlovitý návod určite poukazoval na miesto v Južnej Amerike, kde oná báječná refaz bola zakopaná.

„Ako ľahko bolo by vyhľadať miesto a zmocniť sa refazi!“ pomyslel si Don Adria.

Návod mal v rukách; bolo treba len presvedčiť sa, či reťaz bola na mieste, označenom uzlami.

„A načo?“ zaváhal v nasledujúcej chvíli. On toho nepotreboval. Mal dosť pozemského dobra; ani prstom by nepohol na vlastné obohatenie.

Keď si bol pretlmočil odkaz minulosti, sviazaný v peruánskych uzloch s dobou prítomnou, a keď si bol uvedomil jeho význam, chcel hlasite dať najavo svoje nadšenie nad nálezom.

Ale keď sa pozrel do tvári Inda, zdesil sa a úsmev mu primrzol na tvári.

Thradishwari stál hrozivo nad ním a chystal sa vyrvať remienky z jeho rúk.

Ind siahol rukou po nich, ale Don Adria rýchlym pohybom ruky ich vytrhol a prv, ako sa Thradishwari mohol spamätať, vrhol ich späť do skrine a zachlopil dvere.

V.

Bolo by nespravodlivým tvrdiť, že Budhúr Thradishwari Singh pretvaroval sa vo všetkom, čo robil. Nie. Thradishwari bol podivným, ale nie zriedkavým zjavom ľudskej povahy, ktorá sa potackáva medzi zlom a dobrom, upadajúc do nedohľadnej hĺbky hriechov a nectností, aby pri najbližšej príležitosti povzniesla sa do závratnej výšky morálneho dobra a slúžila za príklad iným. V takých chvíľach Thradishwari bol ochotný obetovať sa bezzištne službám ľudstva, žertvovať sa za priateľa alebo veľkodušne odpustiť nepriateľovi. V takých záchvatoch pokrytectvo falošného učenca odpadávalo.

Thradishwari bol študovaný lučbár a medzi záchvatmi konal dobro a náchylnosťou k zlu venoval sa chemickým pokusom. Nebolo to, pravda, systematicky, pre zisk — toho nebolo treba: omnoho väčšie dôchodky mu kynuly z jeho hlásania „bezzištných“, ideálnych zásad. Hlúposť ľudská zásobovala ho všetkými hmotnými potrebami.

Thradishwari bol vypočítavý; vedel využiť ľudskú slabosť a fažil z nej.

Thradishwari sa presvedčil ako mnoho iných šarlatánov a falošných prorokov pred ním, že ľahšie bolo žiť z nevedomosti iných než z múdrosti vlastnej.

Vo vedeckých kruhoch onoho času často vyskytovaly sa rozpravy o nesmrteľnosti duše, o možnosti a nemožnosti zachovania ľudského života na dlhú, neurčitú dobu — naveky.

Idea o večnom živote sa Thradishwarimu zamlúvala. Čím viac rozjímal nad otázkou, tým väčšmi ho posmelovala možnosť zdaru rozlúštiť záhadu.

Jeho nevšedné odborné znalosti v lučbárstve, nadobudnuté v chýrnych učilištiach Európy, spojené so znalosťou domorodých polobosoráckych, polopoverčivých praxí Indie, pobádaly ho ku skutočným pokusom so zárodkami živočíchov, s hmyzom, s mikrobami. Jeho značné príjmy z búžnice dovoľovali mu vystrájať veľkolepé bláznovstvá. Oddal sa im s celou dušou.

„Život,“ mudroval, keď sa dopyčul, že niektorí učenci pokúšali sa vznietiť život z mŕtvej hmoty, „vzkrsá sám od seba v toľkorakých zjavoch, opa-

kuje sa tak mnohonásobne, že niet obavy na jeho zaniknutie i bez ľudského pričinenia sa... Oveľa dôležitejšou vecou by bolo zachovať život, keď sa objaví, predísť smrti, zamedziť rozklad — najmä rozklad ľudských bytostí — zánik umu."

To, hľa, bolo ambíciou Thradishwariho! Zamedziť odumieranie života!

Aká to veľkolepá idea!

„Zamedziť odumieranie, stať sa nesmrteľným a rovnať sa duchom, Bohu!" blúznil, prechodiac sa po bohate vstrojenom laboratoriu.

„Stať sa nesmrteľným a rovnať sa Bohu!" Aká to urážlivá, Bohu sa rúhajúca myšlienka, ktorá sa zrodila v mozgu plaziaceho sa červa!

„Akú neoceniteľnú službu by preukázal ľudstvu," myslel, „zamedzením odumierania veľduchov, ako Aristoteles, Virgil, Gandhi, Shiddharta, Kung Fu Tzé, Koperník, Michael Angelo, Shakespeare, Goethe, Einstein!"

Pod vplyvom okcidentálnych dogiem o duši a záhrobí jeho viera v presťahovanie sa duše zomierajúceho človeka do rodiaceho sa teliatka alebo komára oslabovala.

„Keby tomu bolo tak, ako to učia u nás," argumentoval sebe samému, „niektorý z oných mnohých zaniknuvších mahatamov bol by zaiste za veky dal znáť ľudstvu, v ktorom teliatku alebo vrane sa bol opäť usalašil."

Thradishwari však ani nikto iný pred ním nedočkal sa do toho času, aby niektorý kôň alebo býček bol složil rapsodiu, postavil chrám alebo vydal zákonník.

„Príroda to zle zariadila," hromžil znechutene;

tu bolo treba opraviť nedôslednosť prírody. Thradishwari bol tým človekom, ktorý sa pokúsil vyrvať a rozlúštiť záhady prírody ničenia vlastného diela. Bol ochotný venovať všetok svoj um, celé svoje imanie, všetky svoje vedomosti na rozlúštenie tajnosti. A potom? Ah, ha! A potom meno Budhúr Thradishwari Singh poniesie sa celým svetom a jeho telo bude žiť večne!

Ľudstvo mu prišlo na um. Keď sa mu podarí rozlúštiť záhadu, nebude takým úzkoprským a sebeckým, aby ľudstvo nemalo z toho osohu. Mal veľkolepé plány. Prezradí tajomstvo aj iným, niekoľkým vyvoleným ľuďom, a potom v spoločnosti najvyberanejších, najschopnejších „veľumov“ bude riadiť svet, spravovať národy, zamedzovať vojny; liečiť bude choroby, učiť bude ľudí; utvárať bude okolnosti tak, aby ľudstvo bolo blažené.

Avšak čím viac sa Thradishwari oddával strešenej žiadosti zvečniť nielen svoje meno, ale i telo, tým viac zanedbával „učenie“ i klientov.

V jeho laboratoriu boli aj tisíceré slúčeniny prvkov a smiešaniny lučebných výsledkov jeho bádania. Thradishwari bol pôvodcom mnohých dôležitých objavov, ktoré by boli vzbudili pozornosť sveta, vzrušili učencov, no pre neho nemaly ceny.

On, Thradishwari, sa nemohol zapodievať ledačím... Večný život bol jeho cieľom!

Dôchodky Thradishwariho začaly klesať. Vzývateľa klamného božstva presvedčovali sa, že božstvo im nepomáhalo. A ako stávalo sa s klamnými božstvami od začiatku sveta, tak stávalo sa aj s božstvom, ktorého hlavným záujemcom bol Thradishwari. „Jeho“ božstvo začalo upadať do zabudnutia

a s úpadkom božstva upadal prestíž Thradishwariho. S miznúcim prestížom apoštola sevŕkaly sa dôchodky a telesné potreby, predtým tak zaneznávané, začaly dotierať na neho.

„Svätyňa” Thradishwariho pustla; jeho učenie zapadalo do zabudnutia. Tak povedlo sa nielen jemu, ale aj mnohým zvelebovateľom falošných božstiev, ako Višnu, Rá, Zeus, Jupiter, Baal, ktorých oltáre zanikly; Bystu, Vodan, Parom podľahly i najmocnejšiemu svrchovanému božstvu: času. V ich posvätných hájoch pásly sa telce; o nich už nikto nespieval. Nespieval už nikto ani o Thradishwari: a ak ho niekto spomenul, bolo to s kliatbou na jazyku.

Vedecké pokusy a výskumy Thradishwariho — prístroje, cnemikálie, sérumy, pomocníci — pohltili ohromné tisíce pesiet...

Rozmýšľajúc nad svojím položením, prišiel mu na um Don Adria a jeho tajomstvo. V onom tajomstve Inkov, ktoré Don Adria opatroval, Ind videl svoje spasenie. Inakšie východisko zo svojich chlopôt Thradishwari nemohol vymyslieť. Pravda, zmocniť sa remienkov podobrotky bolo vylúčené. Vedel, že Don Adria bol ochotný položiť vlastný život za ne.

Starý hlupák...

„Dobre; nech!”

Thradishwari sa odhodlal k zúfalému činu a osud Dona Adriu odhodlaním sa Inda bol spečatený.

* ● *

VI.

Keď v porúchanom mozgu Thradishwariho utkvela idea zmocniť sa remienkov čo jediné východisko z jeho nesnádzí a keď sa presvedčil, že odstránenie Dona Adriu bolo najjednoduchším spôsobom uskutočniť kýžený cieľ, neštítal sa ani najmrzkejšieho zločinu. V nadšenosti zvečniť svoj život zničiť život iného neznámenalo nič; jeho život znamenal tisíce iných, dôležitých, ešte ani nezrodených životov ľudských, blahobyť celého ľudstva...

Thradishwari začal premýšľať, ako odstrániť Dona Adriu tak, aby seba nevystavoval nebezpečenstvu. Pomýšľal už oddávna použiť Miguela ako nástroj na uskutočnenie svojho diabolského plánu, ale keď ho dôkladnejšie poznal a mal príležitosť pozorovať jeho svojhlavú, nepoddajnú povahu, začal pochybovať o hocijakom úspechu. Miguel sa neosvedčil. Miguel bol príliš neohybný, pritvrďý predmet na podrobovanie sa vôli iných.

Pravda, Thradishwari by to mohol urobiť sám, ale snívať o nekonečnom živote a súčasne vystavovať ten život nebezpečenstvu, kým večnosť nebola zaistená, zdalo sa mu nesmyslom, ktorého dopustiť sa bolo neradne.

Thradishwari čakal na príležitosť, ktorá sa mu aj naskytla.

Bol to Miguel sám.

VII.

Thradishwari po prerušení priateľstva s Donom Adriom odrazu stal sa ctiteľom jeho syna Miguela. Bolo ho často vídať v jeho spoločnosti a Miguel opätovne navštevoval mystika v jeho „svätyni“.

Ľudia, keď videli sblíženie sa dvoch nemožností — učiteľa vznešených náuk, čo zavrhovaly hmotu, a nespútaného hýrivca, ktorý hovel hmote a hlivel v jej objatí — krútili hlavami a hovorili:

„Bude koniec sveta!”

Nepoznali pravú príčinu sblíženia sa dvoch extrémov a v žarte robili stávkky.

„Stavím sa,” povedal istý zatatý národovec, „že náš Miguel prerobí Inda na espada”.

„Hohoho!” zarehotal sa ktosi. „To by Hispania vyšla na psí tridsiatok, keby bola odkázaná zabávať sa pri výkonoch takých hrdinov ako Thradishwari.

„Tutut-tút!” nadhodil druhý, podnapilý občan so svetovým rozhľadom. „Mysticizmus Indie by tiež smutne vyzeral, keby India bola odkázaná na mudrcov ako náš Miguel.”

Našli sa aj vážnejší ľudia, ktorí prejavovali mienku, že Thradishwari, súc priateľom Dona Adriu, nahliadol, že treba obrátiť Miguela na dobrú cestu, keďže Miguel bol jediným synom vážneho a všeobecne uctievaného učenca. Vážne verili v schopnosť Inda urobiť s ním zázrak a spriazniť ho s prístupnejším smýšľaním a životom,

ktorý by nevrhal také ponížujúce tiene na jeho otca. Lutovali úctyhodného starca a Indovi žičili zdaru.

Pravda, nik ani nešípil, z akých pohnútok vyhladával Thradishwari Miguelovo priateľstvo. Nedožvedel sa o tom ani sám Miguel. Priateľstvo Inda mu však lichotilo a s hrdosťou nadpriadal svoje rozhovory:

„Mi amigo el filósofo... môj priateľ filozof to povedal.”

Tri dni pred začatím sezóny byčích zápasov Miguel si spomenul na svojho priateľa filozofa. Prv nemal času rozmýšľať. V rozčuľujúcom pripravovaní sa na tak dôležitú udalosť pozabudol na neho. Zaneprázdnený všakovými návštevami, poradami s dochovávateľmi „šlachetných” býkov, návštevami priateľov, ctiteľov a podujímateľov torrera v iných častiach krajiny, Miguel nenachodil veľa času myslieť na iné záležitosti.

Zo všetkých jeho vlastností — a Miguel ich mal mnoho — jedna bola dobrá. Tej mu nik neupieral ani uprieť nemohol. Miguel zastával sa svojich priateľov v hocijakých okolnostiach. Nemenilo na veci, či niektorý z jeho priateľov niekoho ozbíjal, zadusil ženu alebo vyvraždil pol mesta. Miguel sa ho zastával a zastával sa ho nielen tak naoko, ale úprimne.

„Los toros, la patria y mis amigos!” hovorieval. „Býci, vlast a priatelia!” Pravda, býci boli na prvom mieste. „Býci, vlast a priatelia!” bolo jeho heslom, ktorého sa pridžlal po celý život. „Býci, vlast a priatelia!” vyhycovali heslo jeho priatelia

a známi a používali ho miesto pozdravu. „Býci, vlast a priatelia!“ hovorili ráno, večer i keď sa rozchodili.

Keď sa niektorý veľmi blahosklonný pán chcel výnimočne zavďačiť Miguelovi, potľapkal ho po pleci a povedal: „Býci, vlast a priatelia!“

Býci boli jeho vášňou a vzpruhou života. Miguelovi by nebolo vadilo, keby nebolo bývalo priateľov a vlasti, býci museli byť. Bez nich, bez úcty divákov, bez rozčuľovania, ktoré mu byčie zápasy poskytovaly, Miguel nemohol, ba ani nechcel žiť. Okrem zabíjania býkov iné nevedel. Nestálo to za to. Keby ho dajaká moc bola vytrhla z rozčuľujúceho prostredia alebo by bola odstránila byčie zápasy, Miguel by bol býval stratený pre svet a svet pre neho.

Miguel sa bol dopyčul o Thradishwarim a jeho pozmenenom stave. Pochopoval, že Thradishwari potreboval pomoci. Miguel bol ochotný pomáhať. Po býkoch a vlasti — priatelia. Thradishwari bol jeho priateľom a ak on, Miguel, bol schopný pomáhať, Thradishwari sa mohol spoľahnúť na neho.

Vzhľadom na približujúce sa významné udalosti. Miguela obklopovaly vlivné osobnosti, ktorých slovo platilo pesetami. Ponúkali mu rozličné lákavé ponuky a tisícky po prvý raz v živote začaly sa mu ošmekovať okolo prstov. Keď Thradishwari potreboval pomoci, Miguel bol ochotný pomáhať hneď. Odhodlal sa navštíviť priateľa.

VIII.

Keď sluha Thradishwarimu oznámil Miguelovu návštevu, Ind nevedel utajiť svoje prekvapenie. „Náhoda to nikdy vhodnejšie nemohla zariadiť,“ myslel si, keď sa prechodil v predsieni „svätyne“.

„Aké to šťastie, aké to šťastie!“ vítal Ind Miguela s prehnanou srdečnosťou. „Vitaj, priateľ môj!“

„Čažko by bolo uhádnuť, Miguel“, pokračoval stískajúc mu ruku, „čo by si зробil na mojom mieste. Súdneho dňa by som sa skôr nazdal ako tvojej návštevy! Prišiel si za okolností, v ktorých by iní zabudli na priateľov, na svet. O niekoľko dní celé Španielsko nebude hovoriť o inom ako o Miguelovi la Fiera! A ten Miguel prišiel navštíviť mňa!“

„Len si predstav! Mysle celej krajiny budú upreté na teba a tvoje výkony bude každý obdivovať. Obchod chvíľkove zasekne, zákonodarci prestanú vynášať zákony. Ministri, vojsko, panovník sveria spravovanie krajiny do rúk osudu... Miguel, ty si neobyčajný človek — veľký človek,“ pochleboval mu, „a predsa prišiel si ma navštíviť; mňa, osamelého, opusteného asketu.“

Miguel bol dojatý pochlebovaním Inda a sotva vedel dodať slovo k výrečnosti Inda.

„Áno, hej! Prišiel som. Priateľ k priateľovi, viete.“

Osud často utvára okolnosti, ktoré — na prvý pohľad — zdajú sa byť vášnym úsmevom šťastia: jediným východiskom z nesnází, hoci okolnosti tie sú len klamným úvodom do záhuby.

Thradishwari videl ten úsmev šťasteny v Miguelovi. Ako každý zločinec, zaslepovaný nádejou rýchleho uskutočnenia svojich žiadostí, Thradishwari nemohol vidieť desné úzadie, ktoré osud zatienil jasnými predstavami o úspechu jeho veľkolepého zámeru. Zdalo sa mu, že uskutočnenie jeho snov o večnosti je na dosah. Potreboval len peňazí na to; veľa peňazí. A zlatá retaz Inkov by mu v tom odpomohla.

Potom sláva, chýr, nesmrteľnosť!

Všetko bolo tak ľahké, len siahnuť rukou...

Náhoda sama posúrila jeho plány — so siahnutím ruky nesmie odkladať. Uzlovitých remienkov sa musí zmocniť stoj čo stoj! V nich videl svoje spasenie, ku ktorému mu mal dopomôcť Miguel.

Vedel, ako prinútiť Miguela splniť svoju žiadosť. Nenadarmo bol lučbárom, nenadarmo strávil mnohé hodiny smešovaním a slučovaním prvkov, očakávajúc z výsledkov rozlúštenie jednej alebo druhej záhady. Stávalo sa, že niekedy výsledok pokusov bol cele iný, než očakával. No tým docielil tiež niečo. Na príklad výťažok z nadľadvienkovej žlazy zbesnelých býkov...

Po jednogodinovom jednostrannom rozhovore, pri ktorom Miguel bol len poslucháčom, Miguel vstal, žiadal Inda o prepáčenie a poberal sa.

„Po zápasoch budem mať pár tisíc zvyšných pesiet,” hovoril Miguel, „a budem sa vedieť prispôsobiť k okolnostiam priateľov,” dodal, dopĺňujúc narážku o pôžičke prejavom veľkodušnej náchylnosti pomáhať Indovi v jeho stiesnenom postavení.

„Nemôžem využiť tvoju obetavosť,“ vzpíeral sa Ind.

„Niekoľko tisíc pesiet. Milodar žobrákovi!“ myslal si. Niekoľko tisíc pesiet! On, Thradishwari, myslel na miliony. Miguelova ponuka ho urážala.

„Ja to tak nemienim,“ dodal Miguel, keď zbadal, že Indovi sa priamy, otvorený pokyn nepáčil. „Malá pôžička — eh, čo tam! I tí najbohatší siahnu po pomocnej ruke v chvílkovej tiesni. — Počul som, že istý bohatý Američan nedávno si požičal tri centy na poštové známky,“ dodal Miguel a tak chcel obrátiť rozhovor iným smerom.

„Tvoju ponuku si viem oceniť,“ hovoril Thradishwari, nedajúc sa mýliť, „ale prijať ju nemôžem. Aby som ťa však presvedčil, že i ja smýšlam úprimne s tebou, mám i ja niečo pre teba. Čo ja chcem dať tebe, nedá sa kúpiť za peniaze. Je to výsledok mojich mnohoročných námah, neoceniteľný vedecký objav, ktorý azda budeš vedieť osožne využiť, ak sa naskytnie príležitosť.“

Thradishwari zaviedol Miguela do svojho laboratória. Zastavil sa pri stolíku, zakladenom skleneným riadom a fľaštičkami. Vybral z pomedzi nich fľaštičku s belasou tekutinou a podal ju Miguelovi.

„Priateľ môj, tu, hľa, nachodí sa tajnosť hrdinstva bohatierov. Fľaštička obsahuje výťažok smelosti: jeden glg z nej, a niet takého tura v celom Španielsku, ktorého by si sa nepodobral zahlušiť pástou,“ hovoril Thradishwari vážne, ale Miguelovi sa zdalo, že jeho priateľ žartoval.

„Výťažok smelosti?“ pýtal sa zadivene. — Zdalo sa mu, že jeho priateľ, ponúkajúci mu výťažok na

posmelenie, pochyboval o jeho srdnatosti, o ktorej hovoril každý.

Miguel sa pozastavil. Ako on, Thradishwari, mohol vedieť o tajnosti, ktorú Miguel skrýval pred celým svetom?

Nič nebolo pravdivejšie ako skutočnosť, že sa Miguel naozaj bál, keď vystupoval na aréne.

Miguel zápasil vše nie s jednou beštou, ale s dvoma: s býkom i s vlastnou bojajzivosťou. Vystupoval smele, počínal si srdnate, ale pod rúškom bravada utajovala sa akási neznáma bojajzivosť. Bál sa a ani sám nevedel, čoho. Bojoval sám so sebou a hoci bázeň premáhal, nemohol ju zo srdca odstrániť. Miguel bol ako mnohý iný hrdina. Bojajzivosť pobádala ho k hrdinským činom. V záchvate strachu vystatoval sa smelosťou a vystavoval život nebezpečenstvu. Nik ani nešípil, aký hrozný zápas Miguel la Fiera musel sám so sebou prekonať pred každým verejným vystúpením v aréne prv, ako sa nezlomnou vôľou prinútil k činu.

A predsa Miguel nebol zbabelcom.

„Už je to raz tak, priateľ môj,“ povedal mu Thradishwari, napodobňujúc Miguela, „že rozum i toho najmúdrejšieho človeka niekedy zlyhá, že i čo najchýrnejší vojvodca býva premožený, že i najsmelší hrdina sa niekedy obáva. Rozumie sa, ja o tvojej smelosti ani najmenej nepochybujem, ale môže sa stať, že tvoje oko nebude vždy také bystré, ruka tvoja taká istá ako dnes.“

Thradishwari vedel o slabostiach Miguela; vedel, že Miguel by dal niekoľko rokov zo svojho

života, keby sa mohol striasť bázne a neistoty, ktorá ho často opanúvala. Bol si istý, že Miguel užije prostriedku na rozptýlenie obavy, len čo bude osamote. Vedel si jasne predstaviť výkony rozpáleného mozgu a rozdráždených čuvov, ktoré chvíľkove musia podľahnúť účinku jeho prípravku.

Thradishwari, keď odovzdával Miguelovi flaštičku byčieho výťažku, povedal pravdu, ale nie celú.

Chemikálna preparácia Inda obsahovala nielen zárodoky smelosti, ale aj semeno zbesilého rozvášnenia a vraždy.

„Starý pán Ayeres, tvoj otec, hovoril mi kedysi, že by si želal, aby sa mohol s tebou porozumieť,“ nadhadzoval Thradishwari, vediac, že v svojej nepríčetnosti Miguel vyplní ostatnú žiadosť iného človeka. „Sľúbil som mu, že sa pokúsim nakloniť...“

„Čože? Môj otec vyjadril želanie smieriť sa so mnou?“ pýtal sa Miguel zvedavo.

„Prečo nie? Starý človek, staré vrtochy. — Ľudia v jeho rokoch si neprajú rozbíjania vlastnej rodiny; tvrdohlavosť na staré roky odpadá a človek stáva sa poddajnejším. Čím starší je človek, tým väčšmi pocituje potrebu opory na svojich. Je sám; urobil by si mu, Miguel, nevýslovnú radosť, keby si zašiel k nemu na poklonu.“

„Povedali ste mi zaujímavú novinu. Nenazdával som sa, že by ten starigán niekedy potreboval niečo alebo niekoho.“

„Aj ty pozmeníš náhľady, Miguel, keď budeš starší,“ poznamenal s povedomou znalosťou Ind.

„Keby ti to nebolo nevhod, mohol by si ho navštíviť ešte dnes. Našiel by si ho ako obyčajne v muzeu.“

Thradishwari poznal ľudí, ľudskú povahu, ľudské slabosti, aj — Miguela. Miguel sotva sa vzdialil od Thradishwariho, hneď vytiahol zátku z fľašky a vypil obsah.

„Čo sa budem po kvapke habrať!“ hundral, keď vyprazdňoval tekutinu. Prišla mu na um Thradishwariho výstraha: „Len po troške a nie často,“ ale už bolo neskoro.

Keď odchodil od neho, zaumienil si navštíviť otca.

„Nech sa stane, čo chce! Či ma starý uvíta, alebo odoženie, idem.“

Zaviezol sa niekoľko štvorcov, keď začal cítiť účinok výťažku. Telo sa mu začalo rozpaľovať, pred očami sa mu zahmlilo a v hlave cítil podivný šum, akoby šplechot vody morskej, narážajúcej na skalnatý breh.

Zoslabol a potočil sa v sedadle.

„Otrávil ma!“ zareval hlasno.

„Nazpät!“ kričal na pohoniča.

Na zpiatočnej ceste k Indovi slabosť telesná zmizla a na jej miesto dostavila sa akási podivná sila, ktorú nikdy dosiaľ nezacítil. Svaly sa mu mimovoľne napínaly a ruky sa mu začaly svierať a otvárať, ako by niečo alebo niekoho chytal. Smeľosť zalomcovala ním. Nemohol to vydržať. Soskočil s kočiara a pobehol k domu Thradishwariho. Utekal prudko a zdalo sa mu, že letí povetrim.

Keď dobehol k domu Inda, zaklopal na dvere.

Thradishwari, keď počul klopanie, sbehol dolu schodmi. Opanovala ho úzkostlivá predtucha. Zadržal sluhu, ktorý išiel otvoriť dvere:

„Neotváraj dvere. Pozri najprv, kto to je, a príď mi povedať.“

„Miguel la Fiera,“ povedal sluha, keď sa vrátil.

„Miguel la Fiera!“ opakoval slová sluhu a pritom stípol. „Nevpúšťaj ho dnu; pozatváraj dvere na zápory a pozri, či sú okná upevnené,“ nakazoval sluhovi.

„Prekliaty šialenec!“ poznamenal, keď klopanie neprestávalo. Vybehol na poschodie.

Klopanie zosilnievalo. O chvíľu sa stalo drzým. Elixír účinkoval na Miguela hrozne. Jeho klopanie sa premenilo na hrozné údery pästí a dvere až prašaly pod ich nárazmi. Miguel začal kopat do dverí, keď mu ich nikto neotváral. Klopanie a buchot znenáhla prestaly a o chvíľu zaznelo desivé rinčania skla. Miguel prerazil oblok holou pästou a vliezol cez otvor dnu. Thradishwari sbehol so schodov a keď videl rozlúteného Miguela vliezať do domu, zakričal na sluhu:

„Zavolaj políciu, rýchle!“ a vybehol zadnými dvermi.

Miguel zazrel unikajúcu postavu Inda a pustil sa za ním. Miguela opanovala ľúta, neskrotiteľná vášeň vraždiť, zabíjať všetko, čo zdalo sa roznečovať jeho smysly.

Nastala divá honba ulicami.

Čosi ho poháňalo za Indom.

„Zabi ho!“ čosi pobádalo Miguela.

Zabiť jeho, alebo niekoho iného, na tom nezáležalo, len aby ukojil dravú žiadosť po krvi a živote ľudskom.

Thradishwari utekal a v úteku si uvedomil, že jeho plány zlyhaly a veci dostaly neočakávaný obrat. Pomýšľal zpočiatku, že sa bude utiekať pod ochranu polície. Prebehol niekoľko ulíc smerom k najbližšej strážnici, ale odrazu sa zvrtol a zamieril k muzeu. Kriminálny mozog zločincea i v nebezpečenstve vlastného života strojil úklady.

„Ha!“ Ani sám by to lepšie nebol mohol vykonať!

Počkal na Miguela a tváril sa, ako by nemohol ďalej od vysilenia. Dráždil ho svojou blízkosťou ešte viac.

Thradishwari dobre vedel, že starý seňor Ayeres bol ešte v muzeu. Diabolská myšlienka mu skrsla v hlave.

„Zabi ho! Zabi!“ opakoval hlasne, čo mu tam, úfal, Miguel vykoná pod účinkom elixíru, čoho si Thradishwari prial. Odstráni prekážku, čo stojí medzi ním a zlatou retazou Inkov! „Večný život, sláva, chýr...“ Tie tri pojmy opanovali jeho myseľ a účinkovali na neho ako jed.

Miguel ho nasledoval a, uháňajúc za ním, ručal ako rozdráždený ranený býk v aréne.

„Zabi ho! Zabi!“ opakoval hlasne, čo mu skrsalo v chorom mozgu.

Dobehli k muzeu. Thradishwari poznal všetky otvory rozsiahlej budovy. Vedel s istotou, ktorý z jej mnohých vchodov by mohol byť otvorený. Pribehol k malým dverám, ktoré používali len za-

mestnanci muzea po pracovných hodinách. Dvere boli otvorené; istý znak, že niekto bol ešte dnu. Thradishwari otvoril dvere a vbehol dnu. Udychaný a cele vysilený, ani nestačil sa uchýliť za výklenok múra, keď Miguel vbehol za ním.

Z pracovne Dona Adriu žiarilo svetlo. Cez po-
otvorené dvere starec neomylné počul ozvenu speš-
ných krokov Thradishwariho, ktoré, odrážajúc sa
od murovaných stien budovy, zazneli neobyčajne
hlasno v nočnej tichosti rozsiahlej, opustenej siene
budovy.

Don Adria, keď počul kroky, vyšiel z pracovne.
„Kto je to tam?“ pýtal sa.

Na jeho otázku nik neodpovedal. Thradishwari
mlčal v úkryte.

Miguel pribehol medzitým a zamieril rovno
k osvetleným dverám otcovej pracovne. Don Adria
stál v dverách pracovne a svetlo z nej vrhalo dlhý
tieň jeho postavy na podlahu siene.

„Kde je?“ pýtal sa Miguel, keď dobehol k otcovi.

„Na koho sa dotazuješ?“ spýtal sa Don Adria
Miguela namiesto odpovedy. „A čo tu robíš o tomto
čase?“

„Hľadám Thradishwariho. Zabijem ho! Kde je?“

„O čom to blúzniš! Thradishwari by mal tu
byť!“

„Ano!“ zareval Miguel na otca, odsotil ho nabok
a vrazil do jeho pracovne. „Vyďaj mi ho, lebo teba
zabijem!“ osopil sa na neho, keď bol prešliadol
pracovňu a nenašiel v nej Inda.

Don Adria vošiel do pracovne za synom a po-
stavil sa pred neho.

„Miguel,” oslovil ho pokojne, „neviem, aká šťastná náhoda ťa priviedla sem, ku mne, dnes, viem, že náhoda nikdy nebola prajnejšou nikomu. Táto chvíľa je mi milá. Nevidel som ťa už mnohé roky, syn môj. Sadni si a povedz mi, ako sa máš, ako sa ti vodi?”

Don Adria pod vplyvom rokov zmenil mnohé náhľady o rozličných veciach. Veci, ktoré sa mu videly prv hroznými, keď boly ďaleko, teraz videl docela ináč. Ináč pozeral na byčie zápasy, ináč na syna. Posledné roky premýšľal o ňom veľa; clivo mu bolo za ním.

Miguel sa pozastavil a stál pred otcom. Dívajúc sa na neho, nechápal, čo sa s ním dialo, keď tak hovoril. On neočakával takých slov od otca; očakával všetko iné, len dobrého slova nie.

„L'udia často konajú zle,” pokračoval Don Adria, „keď sú presvedčení, že tým, čo robia, robia to najlepšie. To je omyl, hrozný omyl.” Don Adria prestal a kutal v mysli za slovom, ktorým by vyjadril to, čo myslel. „Omyl” sa mu nepozdával dost silným výrazom na vyjadrenie toho, čo mienil.

„Nie je to omyl, ale hriech. Prehrešujú sa oproti samým sebe tí, ktorí tak činia.

Som už starý — šesťdesiat päť rokov mám. Za celý tento čas pridržiaval som sa istých zásad, od ktorých som neodstupoval ani vtedy, keď pridržiavať sa ich zdalo sa neosožným, keď sa to týkalo mňa samého, mojich detí...

Medzi nami dvoma bola vždy akási, zdanlivo neodstrániteľná medzera. Nemohli sme sa porozumieť... Teraz, keď nás oboch okolností splietly,

uznávam, že som sa mal voči tebe inakšie správať. Syn môj, uznávam, že v mnohom som chybil... Odpusť starému bláznovi, akým som bol dosiaľ. Cítim, že moje poslanie sa končí... Chcem, aby aspoň tých niekoľko okamihov bolo šťastných..."

Dona Adriu premožla rozčinenosť, nemohol ďalej hovoriť. Vystrel ruku a podal ju Miguelovi.

Miguel sa ešte stále díval na otca, nechápuc náhlu zmenu. Videlo sa mu zpočiatku, že sa vrhne na neho a zahrdúsi ho. Po celý život cítil oproti nemu akúsi nenávisť, akýsi nevysvetliteľný odpor. Bolo to vrodené v ňom, alebo cítil zlosť oproti otcovi preto, že zavrhol jeho náhľady a chůtky a nemal dobrého slova pre neho? Miguel to nevedel.

Tiché vety starca, vyslovované ako by prosil za odpustenie, účinkovali na Miguela chlácholivo. Cítil, že ho predošlá drzosť opúšťa, stával sa krotkým. Ani sám nevedel, čo sa s ním robilo. Akási neopísateľná radosť zavládla ním; cítil sa ako nikdy predtým.

„Ani sám neviem, čo sa so mnou robí,“ povedal a kľakol pred ocom na kolená. „Zabudnime na všetko, oče..."

Miguel, ten drzý, spupný, neúprosný zabijáč býkov, premenil sa v chvíľke na tichého, krotkého baránka.

Vynález Thradishwariho sa neosvedčil; slúčenína, ktorá mala tvoriť z ľudí lútych netvorov, prerobila Miguela na mäkkého, sústrastného človeka.

Boli sme už v Madride celé dva mesiace; pracovali sme usilovne za celý ten čas na vysliedení a odhalení páchatela zločinu; sledili sme za ním pilne, pátrajúc i po tých najnepatrnejších stopách ktoré by aspoň zďaleka boli poukazovali na pripravovateľa zverského činu, ale on ešte vždy tešil sa slobode a zaiste tešil sa aj našej bezmocnosti. Tajomstvo uzlovitých remienkov bolo ešte vždy — tajomstvom.

Miguela, syna zavraždeného Dona Adriu, väznili trvale. Svedectvo okolností príliš silne doliehalo na neho a pre nedostatok iných dôkazov, ktoré by boli presvedčily úrady o jeho nevine, čakalo ho formálne obvinenie z vraždy vlastného otca a postavenie pred súd.

Poručík Algen zatínal päste. Nikdy sa necítil takým bezradným, takým bezmocným ako v tomto prípade.

O nevinnosti Miguela bol presvedčený, ale keďže nevedel sossbierať rukolapné dôkazy, ktorými by bol dokázal jeho nevinu, Miguel pozeral v ústrety tmavej budúcnosti.

V celom prípade od nášho príchodu na miesto zločinu nestalo sa nič nového, len to, že Thradishwari bol odišiel zo Španielska.

Po vražde Dona Adriu Thradishwariho podrobili ostrému výsluchu a hoci bolo pozitívne dokázané, že keď sa vražda stala, bol v blízkosti muzea, on jednako na úplné uspokojenie polície dokázal, že vraždu nespáchal. Policia ho nemohla

zdržiavať, lebo nemala proti nemu nijakých dôkazov. Odcestoval s úplným vedomím a dovolením polície. Náčelník tajnej polície mesta Madridu však nariadil pozorovať jeho pohyby a bol o ňom upovedomovaný.

Thradishwari zdržoval sa v Buenos Aires, v Južnej Amerike.

„Graf Zeppelin o niekoľko dní podnikne okružnú cestu do Ameriky a späť,“ oslovil ma poručík Algen istého dňa na policajnej prefektúre, kde sme čakali odvetu na kábelogram, zaslaný polícií v Buenos Aires. „Cestovné lístky sú už zaopatrené; daj pripraviť batožinu a zajtra odídeme lietadlom do Nemecka.“

Prekonali sme cestu ponad oceán do Južnej Ameriky. Keď sme dorazili do Buenos Aires, Thradishwari bol zmizol. Ostatné zvesti o ňom dali tušiť, že je v Mexiku. Z Mexika sme boli nútení nasledovať Thradishwariho na Azorské ostrovy. Sledovali sme domnelého zločinca zo Španielska do Južnej Ameriky a späť cez more; prehánali sme sa po mori zo svetadiela do svetadiela, ale Thradishwari zmizol z miest, v ktorých sme ho chceli zastihnúť, o deň, o hodinu-dve prv, ako sme ta dorazili. Na Azorských ostrovoch sme ho napokon dohonili.

Bolo to v dome istého španielskeho osadníka, s ktorým Thradishwari prišiel do potyku a s ktorým, ako sa zdalo, mal akúsi pokonávku.

Z informácií, čo nám poskytla miestna polícia, dozvedeli sme sa skoro o každom pohybe Thradishwariho od jeho príchodu na ostrovy.

Krátko po našom príchode spoznali sme sa so seňorom Moraizom, oným španielskym osadníkom, a ushovorili sme sa s ním, že si na Thradishwariho počkáme v jeho dome. Thradishwari mal navštíviť Moraiza a chcel kúpiť od neho, ako nám seňor povedal, isté motúzky z Peru, ktoré boli v Moraizovej rodine už stáročia. Ponúkal mu za ne značne vysokú cenu, čo vznieťilo v Moraizovi podozrenie a kúpa sa neuskutočnila ani po tretej návšteve Thradishwariho. Seňor Moraiz po dôkladnom uvažovaní odhodlal sa napokon predať motúzky, ale pýtal ešte za ne oveľa viac, než mu Thradishwari ponúkal. Thradishwari, na veľké prekvapenie Moraiza, bez okolkov pristal zaplatiť za ne, čo Moraiz žiadal. Kúpa sa mala uskutočniť v ten deň, na ktorý sme sa ushovorili s Moraizom, že počkáme na Inda v jeho dome. Ind prišiel, ako sa dalo očakávať.

„Seňor Thradishwari, prijmite moje úprimné blahoželanie. Viete veľmi rýchle využiť moderné dopravné prostriedky,” povedal Thradishwarimu poručík Algen, keď Ind prišiel.

„Nechápem, čo myslíte,” odpovedal Ind Algenovi. „A kto ste vy?” spýtal sa ho nedôverivo.

„To azda nemení na veci. Bude vás väčšmi zaujímať, ak vám poviem, že sme vás sledovali z Buenos Aires až sem.”

„Z Buenos Aires až sem?” zvolal Ind prekvapene. „Keď ste mi povedali toľko, hádam mi môžete povedať aj prečo.”

„Ó, len pre maličkosť. Seňor José Adria Ayeres bol zavraždený v Madride...”

„To viem,” povedal Thradishwari, pretrhnuje Algena v reči. „Čo to však má do činenia so mnou?”

„To práve chceme zvedieť od vás. Keď vás polícia prepustila, nevedelo sa, že isté remienky, ktoré mal seňor Ayeres v opatere, zmizly z muzea. Dozvedeli sme sa, že vy ste sa o ne nevšedne zaujímalí; pane, a možno budete niečo vedieť o nich. Prišli sme za vami až z Madridu, aby sme sa vás na to spýtali.”

„Daromné márnenie času. Tuná nemôžem vám povedať o vražde viac, než som povedal v Madride.”

„A o remienkoch čo viete?”

„Nič viac než vy!” odsekol Thradishwari.

„Haha!” zasmial sa poručík Algen. „To je dost; povedzte nám všetko.”

Thradishwari sa zdráhal.

„Nuž,” pokračoval poručík Algen, „tak vám o nich poviem ja. Remienky, ktoré zmizly z muzea, sú záznamom o veľkej zlatej retazi Inkov, ktorú zakopali pred Španielmi v istom mieste v Peru. Remienky boli vzácnym dokumentom o bohatstve Inkov a v ňom bol označené miesto, kde sa retaz nachodí. Vy ste vedeli o tajnosti skrytej v uzloch a chceli ste sa pomocou remienkov zmocniť retazi, ale vám v tom prekážal Don Adria; zavraždili ste ho. Po odstránení Dona Adriu ste si remienky osvojili. Viem si predstaviť vaše sklamanie, keď ste zbadali, že návod na hľadanie nebol úplný.”

Thradishwari upadal z prekvapenia do prekvapenia, keď mu poručík Algen potom rozpovedal

podrobne jeho počínanie od sídenia sa s Donom Adriom až po naše stretnutie sa s ním.

Ja som, pravda, vedel o poručíkovej schopnosti čítať tajnosti peruánskych uzlíkov, ale nemohol som pochopiť, ako vedel rekonštruovať výčiny Thradishwariho v spojitosti s jeho priateľstvom s Donom Adriom a so zmocnením sa remienkov.

„Nemám viny na zavraždení Dona Adriu a o remienkoch neviem nič.“ odpovedal vzdorovite Thradishwari.

„Obdivujem vašu vytrvalosť, señor Thradishwari, ale ľutujem, že ma nútite ku krajnostiam,“ povedal Algen a kývol rukou dvom miestnym strážcom pokoja, čo stáli vonku, aby vstúpili. Strážnici čakali už hodnú chvíľu a pozerali na dom Moraiza, ako by práve boli čakali na zavolanie.

„Našli ste niččo?“ pýtal sa ich poručík Algen, keď vstúpili.

„Áno, señor,“ prisvedčil jeden z nich a vyťahoval z dnukajšieho vrecka svojej šuby dva zauzlené remienky.

Thradishwari strpol pri pohľade na ne; byly to tie samé remienky, čo zmizly z muzea.

„Azda mi prepáčite, señor,“ povedal poručík Algen Thradishwarimu, keď odoberal podávané mu remienky od strážnika, „že som musel dať prekutať vašu batožinu v hoteli. Ako vidíte, nemusím vás odprosovať pre omyl; našly sa.“

„Sú práve také,“ poznamenal señor Moraiz, „ako niektoré z našich“.

„Bezpochyby; pochodia všetky z toho samého miesta,“ povedal Algen. „A teraz by som rád videl

niektoré z vašej sbierky; veď len k vôli tomu sme prišli. Señor Thradishwari sa tiež bude tešiť, keď ich uvidí," dodal uštipačne.

„Hneď ich prinesiem, páni," riekol señor Moraiz a zmizol v dverách bočnej izby. „Kde asi môžu byť? Niet ich tam," povedal Moraiz, keď sa objavil po chvíli.

„Juan, Juan! Kdeže si?" volal a vyšiel. „Boly na stole v izbe; môj chlapec ich musel vziať," poznamenal, keď sme vyšli za ním.

„Que quieres, mi padre? — Volal si ma?" Bol to malý, asi osemročný chlapec, ktorý vybehol zpoza domu na otcovo volanie.

„Kde sú tie remienky so stola? Máš ich?"

„Si, padre!" odpovedal chlapec. „To tieto remienky hľadáš, otecko?" pýtal sa chlapca nevinne a podával dva rozuzlené remienky Moraizovi.

„Kde je ten tretí?" pýtal sa chlapca.

„Mercédes sa s ním hrá. Bavíme sa na kone; ja som kôň a ona ma poháňa. Ten remienok bol príkrátky na bič — rozväzuje uzlíky na ňom, aby bol dlhší."

Thradishwari i poručík Algen chceli sa vrhnúť odrazu k dievčaťu a vyrvať mu pozostalý nerozviazaný remienok. Pri samom dievčati poručík Algen sa zastavil, chopil Thradishwariho za rameno a povedal:

„Už je neskoro!"

Dievča rozviazalo ostatný uzlík na remenci, ktorý bol skrýval štyristoročné tajomstvo. Rozviazaním uzlíka tajnosť zlatej reťazi ostávala tajnosťou naveky...

Poručík Algen stál chvíľu ako nemý. Potom sa vzbopil a, lapiac Thradishwariho za plece, povedal mu:

„Rozum malého decka zmiatol nás oboch a rozlúštil jedno z tajomstiev svojím spôsobom, druhé tajomstvo, v Madride, zostáva nerozlúštené: to musíme rozlúštiť my. Ty, Thradishwari, musíš ísť s nami späť do Španielska zodpovedať sa z vraždy Dona Adriu.

X.

:Uma:zum:i:hum:gaz:fumi:

uzal:ma:pani:am:ha:fumi:

:hum:ga:pani:am:ha:fumi:

:umi:fumi:maga:hum:

Poručík Algen pohundrával tento tajomný verš už asi po päťdesiaty raz. Prechodil sa po koberci knižnice grófký de Tuittiers a bolo vidno, že je veľmi rozčulený. Jeho rozčulenosť sa mi pozdávala čudnou a nijako som ju nemohol porozumieť. Hundral, neohliadnuc sa na mňa, nezbajúc o nič.

Boli sme späť u grófký. Po trojmesačnom nemá-havom pokuse rozlúštiť tajomstvo zavraždenia Dona Adriu nútení sme boli vrátiť sa ku grófke a oznámiť jej, že tajomstvo zostáva tajomstvom, ktoré ani sám Algen nevedel rozlúštiť. Vzdali sme sa nádeje, že by sa prípad ešte podarilo objasniť.

Boli sme presvedčení už od dlhého času, že sme narazili na hrubú, nepovoľnú stenu bez otvoru: všetko naše sledenie zdalo sa bezvýsledným. Ne-
pozostávalo nám len priznať sa, že sme nedocielili
nič a oznámiť to grófke. S tým úmyslom vrátili
sme sa a boli sme opätne vo vile grófkyni, odkiaľ
sme pred tromi mesiacmi odišli prekypujúci ná-
dejou, že budeme vedieť rozlúštiť oriešok záhadnej
smrti grófkyniného otca.

Keď sme dorazili do vily, sluha nám oznámil,
že pani grófka nie je doma. Museli sme čakať.

„:Uma:zum:i:hum:gaz:fumi:...” zavznievalo pra-
videlné mrmlanie Algena. Starý medveď... Vážil
som si Algena, ale v tej chvíli začal som ho ne-
návidieť a pochybovať o jeho zdravom rozume.
„Genius a blázon sú dvaja blíženci...” myslel som
a začal som Algena upodozrievať, že blaznie.
„Celkom rozumný človek a zabudne sa tak úplne...
V takú hlúposť môže veriť len hlupák.” Jeho
mrmlanie ma dopaľovalo.

:Uma:zum:i:hum:gaz:fumi:

Algen opakoval rovnomerne prvé tri riadky
verša a štvrtý vykrikoval ako blázon.

„Pre pána Jána!” zvolal som napokon, keď som
sa už nevedel opanovať, aby som pokojne sedel
v knižnici a počúval jeho mrmlanie. „Prestaň už
raz, lebo zblazniem!”

„Nevyrušuj ma!” odsekol mi. „Ak ťa moje
mrmlanie vyrušuje, je to znakom, že verš naozaj
účinkuje.”

„:Uma:zum:i:gaz:fumi:...” pokračoval.

„Hlúposť!” vyhrklo zo mňa. „Ak neprestaneš, zblaznieš aj ty! Veď kto by okrem blázna veril v čarovnú moc hlúpych slov?” Algen len mávol rukou a mrmlal ďalej:

„:Uma:zum:i:...”

Pred pár rokmi Algen chodil po Azii a istý čas zdržoval sa aj v Tibete. Tam sa naučil oný hlúpy verš od mníchov budhistického chrámu v Lhassa.

Veršu pripisoval zvláštnu, úrečivú moc. Obsahoval vraj slová čarovného účinku a pochodil z pradávnych, predhistorických časov, keď vysoké kňazstvo vyznalo sa v čaroch čiernej magie. Verš bol pozostatkom dávno zaniklej, no vysokej civilizácie, keď ľudia používali akýsi zvláštny, šiesty zmysel, ktorým sa vedeli dorozumievať vzdialení od seba na míle. Dorozumievali sa vraj púhym prenášaním myšlienok priestorom. Vlnením, ktoré ľudský mozog zapríčiňuje pri myslení.

Verš mal byť žiadosťou na mohutný vesmírový všem, ktorý sa vznáša ponad svet a vyplňuje priestor, hotový splniť žiadosť jednotlivca, ak prenikol v tajnosť, ktorou sa tento vševedúci, všemohúci um dá zapriať do služby človeka.

„:Uma:zum:i:hum:gaz:umi:”

Algen neprestával hundrať.

„Pre Boha, prestaňte!” zavznel prenikavý ženský výkrik. „Čo to hovoríte?”

Grófká de Tuittiers vybehla z bočnej izby, roz-

čulená a premenená. Nebola to už tá istá žena, ktorú som videl pred tromi mesiacmi.

Algen zastal udivene v svojom bezúčelnom prechodení sa a pozoroval grófkku.

„Nič zvláštneho, milostivá,” povedal Algen ticho. „Je to len bezvýznamná ozvena zašlých vekov.”

„Ach, tak? Vedela som to hneď... Čo ste vy pátrali? Prišli ste...”

„Áno, prišli sme...” povedal jej a chcel jej oznámiť neúspech nášho poslania v Madride. Priblížil sa k nej a chcel jej podať ruku.

„Vedela som to, vedela som to!” bedákala grófkka a začala sa triasť na celom tele. „Nedotýkajte sa ma, plaz ohyzdný!”

Algen zostal zarazene stáť. Nechápal, čo sa s grófkou deje.

„Čo som vykonal?” pýtal sa. „Vaše chovanie si nemôžem vysvetliť.”

„Vy sa ešte opovažujete pretvárať sa predomnou? Som hotová. Dokonajte svoje prekliate dielo. Zavolajte políciu... Čo ešte váhate? Predlžujete tým len chvíle pekelného čakania!”

Grófkka skočila — lepšie povedané — rútila sa k telefonu a prv ako sme sa mohli spamätať, zavolala políciu sama. Obvinila sa z vraždy vlastného otca a keď prišla polícia, vzdala sa.

Na druhý deň zavčasu parížsky denník „Le Sourir du Matin” priniesol senzačnú zprávu o celej

afére. Zpravodaj časopisu vyňuchal aj grófkín denník, písaný jej vlastnou rukou.

Noviny vychodily až niekoľko ráz denne so škandalóznymi správami o grófke. Podľa záznamov jej denníka nazvali ju „La Fiebra*) de Tuit-tiers”. Grófka bola náruživou cestovateľkou a z jej denníka vysvitlo, že cestovala nie k vôli poznaniu rozličných krajov a zvykov ľudí, ale aby sa obznámila s exotickými milencami. Grófka bola bohatá a hovala svojej výstrednej vášni v každej čiastke sveta.

Záhlavia jej dobrodružstiev, opísaných v denníku, vyvolávaly neohraničený smiech u jedných a u druhých — posudzovanie a odsudzovanie.

„Kráľ Alfonzo a čo ja viem”, „Dva týždne v púšti s Ben Dálím”, „Dva roky v Tibete — v objatí Veľkého Lámu” vyvolávaly vzrušenie po celom svete. Opisovala aj najintimnejšie styky so svojimi milencami veľmi podrobne.

Parížske divadlo „Les Jollies Bergeres”, povestné pre svoje okaté vystavovanie nahoty ženského tela, vypredalo vstupenky na všetky miesta na dva mesiace vopred, keď správa divadla oznámila predstavenie príbehov, opísaných grófkou v jej denníku pod záhlavím: „Dva týždne v posteli — ale nie chorá”, ktoré sa odohraly v háreme maharadžu z Apuntala.

Čo sa však grófkinho zločinu týče, najdôležitejším bodom jej denníka boli príbehy, opísané pod záhlavím „Dva roky v Tibete”.

*) Horúčka.

Nech vám grófkín denník vyjaví sám, čo ona skúsila v „objatí Veľkého Lámu“:

25. júna 1925: ...lebo som sa mu veľmi ľúbila. Vyslovil sa tak často. Verím, že to mienil úprimne. Zaviedol ma do chrámu. Nikdy som nevidela niečo podobného; niečo tak úchvatného, tak desivého a zdrcujúceho.

Vo veľkom, matne osvetlenom, priestranom chráme rozoznala som početné zakuklené postavy budhistických mníchov a Lámov. Niektorí kľačali, niektorí sedeli alebo stáli poloshrbene na kamenitej podlahe a mrmlali jednotvárnú, nekonečnú modlitbu. Zdalo sa, že opakovali krátky, podivný žalm. Boli tam už dva týždne a neprestávali ani na chvíľu: modlili sa neprestajne. Ich hlas zavznieval občas ako bzučanie tisícich čmeľov a premieňal sa chvíľami na šum vetra, predchádzajúceho búrku. Občas zavznieval ako ozvena vresku duchov, zatratených v pekle.

Za celé dva týždne nespali, nejedli a nepili. Sústreďovali myseľ v modlitbe a opakovali ju ustavične dňom a nocou.

Zdrtená dojmami toho výjavu, chcela som utiecť. Láma Dahai ma zadržal a prinútil ma nehybne stáť. Bola som prvou ženou, ktorá bola svedkyňou podobného výjavu. Dahai Láma dal mi porozumieť, že takú odvážlivosť trestávali smrťou. Zostala som.

Prebdela som medzi mníchmi v chráme dve noci a jeden deň. Bola som už úplne vysilená a neviem, čo by sa boľo stalo — a nebola by som ani dbala —

keby nad ránom druhej noci nebolo povstalo medzi nimi akési vzrušenie, ktoré sa stupňovalo a ku koncu premenilo sa na divoké jasanie.

Nepretržité dvojtýždňové vysilujúce modlenie tisícich Lámov bolo u konca.

Veľký Láma skončil a jeho um a múdrosť prešla na nového, rodiaceho sa Budhu. Neuveriteľné! Ako to bolo možné? Nemohla som pochopiť, ako sa to stalo, ani keď som videla ceremónie, spojené s tým. Vyslovila som svoje pochybovanie nad tým pred Dahai Lámom, ale on sa len pokojne usmial a povedal, že v chvíli, keď Veľký Láma zomrel, malý, rodiaci sa chlapec niekde v Mongolii stal sa naozaj dedičom jeho vedomostí, spomienok a skúseností životných.

„Vy, zo západu,“ vysvetľoval mi Dahai, „neveríte tomu. U vás by sa to nedalo previesť, alebo len s veľkou námahou. Iba ak s ľuďmi veľmi podobného rázu, alebo s blízkou príbuznosťou povahovou i biologickou. S otca na syna, na príklad, ak by mu bol syn veľmi podobný a podaný na neho.

Intelekt západníckych národov sa vyvíjalo v úplne inom smere, sledoval iné ideály, ináč myslel než intelekt orientálcov.

U nás dorozumievanie sa na vzdialenosti niekoľkých míľ je každodenným zjavom. Pravda, nie je to jednoduché: vyžaduje to mnohoročného namáhavého sústreďovania mysle a cvičenia a je to možné len u ľudí, ktorých predkovia prevádzali telepatické obcovanie umov cez pokolenia — cez tisícročia

Vy sústreďujete svoju myseľ na to, aby ste poskytli pohodlie a slasť zázemskú telu ešte za živa; my sa namáhame obsiahnuť čo najväčšiu blaženosť duševnú, kým sa duša ešte nerozlúčila s telom — ale bez záväzkov telesných. Vy robíte divy s hmotou, my zázraky s duchom. — Chlapec, ktorý sa narodil, keď Veľký Láma zomrel, bude — okrem toho, čo sa sám naučí — vedieť všetko, čo Veľký Láma vedel.”

Bola som potom v Tibete ešte pol druhu roka, — pokračovalo sa v grófkinom denníku, — a bola som svedkom mnohých prejavov duševnej moci tých ľudí nad hmotou.

Stala som sa žiačkou ich učenia a po zdĺhavom vysilujúcom namáhaní prispôsobíť môj um k ich spôsobom myslenia, začala som pociťovať v mozgu vplyv cudzích myšlienok, ktoré sa prenášaly do môjho povedomia z ich hláv púhym obapolným sústreďovaním myslí na jeden predmet. Boly to len polozdarilé začiatkové pokusy, ako keď dieťa začína chápať pojmy, znázorňované slovami dospelých.

Po dvoch rokoch zatúžila som vidieť rodný kraj a slnné Francúzsko. Cestovala som všetkými možnými prostriedkami premávky, až kým som sa nenašla v Maroku. V Teherane vysadla som na lietadlo, ktoré ma dopravilo do Madridu. V Madride, ani som nemala mnoho času, musela som presádať na vlak, ktorý ma zaviezol na hranice. Odtiaľ rýchlikom Paríž—Mediterrané domov. — Prišla som späť cele premenená, omladnutá, s vedomosťami a skúsenosťami dvoch vekov v hlave.

Grófka de Tuittiers, keď už bola v žalári niekoľko hodín, zanemela. Márne boly vypočúvania polície, márne boly námahy prokurátora a právnikov doznať sa podrobností o vražde. Grófka zatiaľ mlčala. Odsúdiť ju len na vlastné priznanie sa, bez dôkazov, nebolo možno. Jej čin pokladali za prejav sústrasti voči bratovi, ktorého takým spôsobom — tak sa hovorilo — chcela oslobdiť zpod obžaloby. Verejná mienka sa začala meniť — v jej prospech. Časopisy, ktoré ju prv nemilosrdne bičovali a nenachodily v nej ani iskierky dobrých vlastností spoločných ľudstvu, teraz písaly dlhé redakčné články a úvahy o hrdinskosti, o obetavosti jednotlivcov za iných, o bezpečnosti ľudského plemena, dokiaľ vyskytujú sa zjavy ako grófka, ktorá žertvovala slobodu občiansku, pohodlie, vystavila sa na pranier pred ľudskou zlosťou, ohrozila vlastný život. Prečo? Z dôvodov veľmi ľudských: chcela zachrániť brata.

„Le Sourir du Matin“, ktorý bol najnestydatejším odhalovačom grófkinych tajností, zahalených v kapitolách jej denníka, zašiel tak ďaleko, že vyslal právneho zástupcu k nej s úplným splnomocnením odprosiť ju za neprijemnosti, zapríčinené senzačnými správami časopisu, a ponúkol jej služby svojho právneho oddelenia úplne zadarmo.

Jej priznaním sa k vražde veci sa len ešte väčšmi splietly.

Prv by bolo bývalo oveľa ľahšie odsúdiť Miguela pre vraždu na základe usvedčujúcich okolností,

než sa to zdalo teraz. Priznaním sa grófky vyskytla sa potreba získať dostatočné svedectvá, nové dôkazy. Šlo o život dvoch ľudí s jednej a s druhej strany bolo treba vyhovieť zákonu a potrestať vinníka. Zlomiť väzy jednému alebo druhému alebo obom nevinne bolo neradno, a nevyhovieť požiadavkám zákona — o tom sa nedalo ani myslieť. Úrady boli v pomykove. Dôkazov nebolo a bez dôkazov nemohly odsúdiť nikoho, tým menej potrestať niekoho.

Vrečnosti sa opätovne vzbopily a začaly pátrať po pravom vinníkovi s novým úsilím. Na poručíka Algena urobily nátlak, aby ostal v Madride a pomáhal v ťažkom odhaľovaní prefíkaného zlosyna.

XII.

Poručík Algen medzitým cítil, že jeho poslanie v Španielsku sa dovŕšilo a pomýšľal na odchod do Spojených štátov. S tým úmyslom navštívil grófku v žalári a zmienil sa jej o svojom rozhodnutí. Spomenul aj ponuku madridskej polície a vyslovil sa, že by nerád odišiel, kým záležitosť nebude úplne vyriešená.

„Nuž a prečo nezostanete?“ pýtala sa ho grófka. „Dali ste mi slovo, že neodídete do Spojených štátov, kým záhada nebude rozlúštená. — Tajomstvo je ešte vždy — tajomstvom.“

„Vy si želáte, milostivá, aby som zotrval v pátraní?“

„Tak znela naša smluva.“

„I na vzdor okolnostiam, ktoré sa v ostatné časy nahromadily!“

„Ako chýrny kriminolog by ste sa tým nemali dať mýliť.“ Jej hlas znel popudlivo, vysmievačne.

Algen cítil v jej hlase výzvu smelého, odvážli-
vého, bezohľadného zločinca, ktorý sa vysmieva
z ľudstva, z jeho zákonov, z námah jeho predsta-
viteľov trestať krivdy, páchané streštencami a vy-
vrhelmi ľudskej spoločnosti oproti iným; cítil, že
grófkka sa vysmieva z neho samého, z jeho schop-
nosti a vyzýva ho k ďalšiemu zápasu merania
umov.

O grófkinej vile bol presvedčený. Dôkazy, ktoré
odhalil proti nej, neboly ešte podrobené skúške.
Nebol si úplne istý. To, čo objavil, nepostačilo.
Chcel sa presvedčiť, či sa bude možno spoľahnúť
na dôkazy pred súdom.

Zašiel k náčelníkovi tajnej polície a vyzradil
mu plán ďalšieho postupu. Grófkku treba prepustiť
na slobodu; treba jej dať poznať po lekárskom
preskúmaní, že nepatrí pod dozor žalárника, ale
ošetrovateľky. Že jej priznanie sa k vražde ju ne-
viazalo k zodpovednosti.

Bol to obšírny, ťažký plán. Do spolupráce boli
zapojení učenci, odborní znalci predmetov, o kto-
rých sa vedelo, že seňor Ayeres mal o nich ne-
všednú známosť a o ktorých grófkka nemohla ve-
dieť.

V jej vile, neďaleko Paríža, traja vedátori,

z ktorých každý bol na slovo vzatým odborníkom svojho odboru, navštevovali ju pod rozličnými zámenkami: aby jej vyslovili sústrasť, alebo blahoželali jej k návratu medzi voľných občanov.

Nadpriadli s ňou bez podozrenia — pravda, každý zvlášť a v inej dobe — rozhovory o starožitnostiach Inkov, o hrobkách faraonov a o živote starodávnych Egyptanov. Grófka nešípila nijaké nebezpečenstvo. Rozprávala sa s nimi plynne, povedome, ako by bola strávila celý život štúdiom oných predmetov. Monsieur Gayereau, znalec sanskritu a chýrny orientalista, vyslovil sa pozdejšie pred súdom, že grófka používala tých samých výrazov a slov, ktoré použil Don Adria, jej otec, kým bol ešte živý, v rozhovore s ním o tých samých predmetoch.

Grófka de Tuittiers padla do klepeca, nastrojeného poručíkom Algenom, a nemohla sa z neho vymotať. Ponorila sa nevedome do siete, spletej z vlastných priestupkov umom, ktorý podceňovala.

Poručík Algen zvíťazil. Mal makavé dôkazy jej viny v rukách. Okrem nepriamych priznaní sa v rozhovoroch s učencami, ktoré zachytili na gramofonové platne, všanročené do jej vily policiou na jeho návod, poručík mal kus mramorovej podlahy, na ktorej bola škvrna akejsi tajomnej, prenikavej slúčeniny, čo grófka — podľa mienky Thradiswariho, ktorého mimochodom upodozrievali z vraždy a väznili len naoko — musela priniesť so sebou z Tibetu a použila ju pri odstraňovaní vedomostí z lebky svojho otca, keď zomieral.

Okrem toho Algen vypátral, že grófka, keď sa vracala z Tibetu, zastavila sa v Madride a v krátkej polhodinke, ktorá jej zostávala pred odchodom vlaku do Francúzska, navštívila svojho otca v muzeu a tam, zachvátená slepou vášňou zmocniť sa jeho duševných vlastností, pozbavila ho života.

Pri vypočutí v súdnej sieni pred porotcami a sudcom pod prísahou priznala sa k všetkému. Nedbala o nič. Chcela čím skôr odísť za otcom, aby sa vyhla útrapám, ktoré jej svet pripravil pre zločin, spáchaný na človeku, ktorý ju obdaril životom.

Záver.

Vrátili sme sa do Spojených štátov a Algena som nevidel celé dva týždne. Navštívil som ho napokon a našiel som ho úplne vymeneného. Bol zmalátnený na tele i duchu. Zúfal.

Nemal som ani poňatia, čo sa mu mohlo stať. Lekára nechcel a nestrpel nikoho okolo seba. Keď som sa spytoval, čo mu je, osopil sa na mňa ako besný. Keď sa napokon utíšil, popošiel k svojmu pracovnému stolíku a vytiahol spod stola akési písmo.

„Prečítaj,” povedal, otrčajúc mi papier, „azda pochopíš.”

Vzal som ceduľu, ktorú mi podával, a prečítal som ju. Bol to kábelogram od náčelníka tajnej polície z Madridu. Kábelogram znel:

„Dnes ráno o štyroch pätnást zavřřila sa tragédia uzlovitých remienkov. Grófku de Tuittiers popravili podľa výroku súdu.

Roderigo Jaimé Atardez,
Jefe de la Perfectúra
de Polizia de Madrid.”

„Zomrela!” poznamenal Algen.

„Ale ja ešte vždy nechápem,” ozval som sa, vracajúc mu kábelogram.

„Ja som ju zabil... ja! Ženu, ktorú som miloval nad život, pozbavil som života sám!”

Ubohý priateľ! Prekliata hra osudu! Tajnosť, skrytú v záhadnom písme civilizácie, zaniknutej pred desať tisíc rokmi, rozlúštil môj priateľ Algen len preto, aby vyhasil život bytosti, ktorá poskytla rozlúštenia hádanky jeho vlastného života...

Grófka de Tuittiers bola jeho snúbenicou a záhadný žalm tibetských Lámov obsahoval návod na prenášanie duševných schopností zomierajúcich ľudí na príbuzných, blízkych povahou i rodom...

K O N I E C.

Nový román „Nového sveta“

bude pre čitateľskú obec „Nového sveta“ novým prekvapením. Po niekoľkých pôvodných románoch začneme vo februári uverejňovať román znamenitého maďarského spisovateľa Julia Krúdyho, ktorý má názov

Podolínske strašidlo

a to v preklade vynikajúceho slovenského básnika Emila B. Lukáča.

Je to román zaujímavý už tým, že jeho dej odohráva sa v slovenskom prostredí (v Podolínci a na okolí) a jeho hrdinovia sú väčšinou Slováci. Slovenka je aj hlavná hrdinka románu, Anička, ktorej radosti a žiaľosti najdú živú ozvenu aj vo Vašom srdci. Je to mimoriadne zaujímavý a pútavý román a zároveň aj dielo umeleckej ceny.

Niet čitateľa, ktorý by si tento román neprečítal s najúprimnejším záujmom.